

NECROLÒGICA DE L'ACADÈMIC JOSEP M. XIOL I GASSET

per

JOSEP J. PINTÓ I RUIZ

Externament feble, prim, bellugadís, de pas més aviat curt i ràpid, mantenia una fortalesa física de roure, capaç de sobreposar-se, frenar i vèncer fins i tot una malaltia respiratòria; dotat d'un rostre que suscitava una profunda confiança, sincera i veritable, confortable i capaç d'omplir de serenor fins i tot a l'atribolat comunicant, disposava d'una intel·ligència privilegiada, amb intensa predisposició a la trobada de solucions pràctiques, contundents i definitives d'immediata aplicació, capaç de discriminar amb rapidesa allò essencial, d'allò accidental o superflu, allò decisiu i jurídicament sensible al cas, d'allò no incident. Sobri en les seves afirmacions, però ple de veritat i definició, afectuós i suau en les formes, amb ferma, però, en les seves afirmacions o posicions que jutjava inamovibles i alhora flexible en relació amb allò que li permetia oscil·lar; ple de netedat en la seva ànima, honest fins al moll de l'os, ple d'autoritat moral, doncs no s'enganyava perquè sabia la ciència del dret, coneixia així mateix bé l'assumpte que tenia entre mans i servia a la veritat perquè era recte: la profunditat de la seva anàlisi era intensa i tan realista que quan la seva atenció es fixava en un fet, en una història, en un document, en el verb d'una persona o en la persona mateixa semblava que els despul·lés o diseccionés fins al nucli mateix o fins a la rel de llur naturalesa.

Va néixer a Barcelona, es va traslladar a Granollers, va estudiar a Barcelona, va guanyar el premi extraordinari de llicenciatura, i després d'una curta passantia, inicià la seva vida professional, que s'identificà amb fer el bé, i amb la rotunda exquisitesa d'una consciència activa, estudiosa i vigilant il·luminada per una profunda, cultivada, responsable i excepcional intel·ligència.

Quan el sol havia ja declinat i les famílies de Granollers es recollien en la intimitat de les seves llars, i fruïa espontània la confiança entre els membres de la família, d'aquella família laboriosa, honesta, i il·lusionada que aquella ciutat va congregar (i això la va fer gran), si quelcom de dificultat pressionava llur pensament o qualsevol presagi d'injustícia els oprimia, la sentència era sempre la mateixa; cal que anem a veure al Sr. Xiol; si quelcom de projecte il·lusionat,

associar-se per millorar, comprar una finca, realitzar una inversió, crear una anònima o comprar un camió —o un carro— la sentència també era la mateixa: cal que anem a veure al Sr. Xiol, a veure què li sembla, o si una servitut trontollava, o si algú volia fer com si gravés el predi sense ésser veritat, també hom deia el mateix: cal anar a veure al Sr. Xiol. O davant de l'arrendatari que no paga, o l'arrendatari que relloga sense permís, o l'arrendador que vol una renda que no pertoca, o el noi gran, l'hereu, que ha de casar-se: cal anar a veure al Sr. Xiol; i fins i tot, que doni una mirada a la noieta, a veure si li fa bon efecte; i això encara que a Granollers de capítols —ja erem al pla— no se'n feien pas massa, però si algun se n'atorgava passava pel raser ple de bondat, sentit comú, i visió jurídica, del Sr. Xiol.

Aquesta confiança, aquesta immensa confiança dels habitants de Granollers, es va estendre i també els advocats de la Ciutat volgueren que l'home, savi, bo i pràctic, fos el seu Degà, el Degà de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Granollers. I va ser el Degà, durant més de 25 anys. I encara després va ésser nomenat Degà Honorari. I encara més: la Ciutat agraïda, li atorgà la medalla d'or, i el Consell General de l'Advocacia Espanyola, l'escollí vocal del mateix Consell, i finalment li fou concedida la Creu de Sant Raimon de Penyafort per l'Administració Central. A més a més fou un dels promotors més eficients de la creació del Consell de Col·legis d'Advocats de Catalunya, en els seus inicis, Secretariat.

Tenia despatx a Granollers, però és clar, també en tenia a la Gran Via de Barcelona, al costat del Coliseum; la sala d'espera del seu despatx —molts advocats hi havíem estat— era l'espectacle més edificant i suggerent que un es pugui imaginar: era un autèntic temple d'humanitat, abnegació, sentit d'igualtat no discriminatòria, de respecte. Allà esperaven, amb cara de confiança, des del més pulit industrial, financer, o professional, la més egrègia i elegant senyora, fins al menestral, tan digne com modest, o el pagès, encara amb la seva faixa esforçant-se en contenir el volum del ventre ben nodrit per les verdures i les viandes del Vallès, i de la plana de Vic, d'arreu tot Catalunya. I en Xiol era ràpid. Escoltava amb atenció, tenia un bloc estàndar, on es reflectia la grandesa de la seva humilitat, escrivia petit, i prenia notes del que havia de fer o allò que ja havia fet.

I malgrat la seva rapidesa, i la seva intel·ligent promptitud en assimilar allò que li deien, no trencava mai la paraula del personatge, gran o petit, important o insignificant, que li parlava i parlava.

Ningú era rebutjat quan l'anava a veure. Molts no li demanaven hora, i la sala d'espera estava sempre tan plena que feia possible l'aparició d'una relació transitòria i espontània entre tots, que a més de mostrar un exemple de confraternització entre estrats socials, desembocava gairebé sempre en una recíproca, general i repetida confiança: el Sr. Xiol, que n'és de bo, i que n'és de savi! Bé sap prou i ben bé per on cal anar, sí, se les sap totes. Confiança?, oh i tant!, a on va a parar, tota tota.

Jo he tingut la sort d'haver estat en aquesta sala d'espera i ho he presenciats més d'una vegada.

Ben tard, traspassava la porta del seu despatx al rebedor i entrava al recinte del pis, i sopava amb la seva dona i els seus fills; es preparava sense presses però amb diligència, no sense veure abans el programa que l'interessava de televisió, la vista de l'endemà. L'assumpte ja el coneixia. L'havia portat gairebé sempre ell personalíssima i directament, però ben bé se li feien més de les dues del matí. L'endemà, a l'Audiència explicava allò que havia passat amb tanta claredat i convicció, presentava el «factum» de forma tan clara i fent tan senzillament palès tot el bo de la seva posició que la cita del «jus», oportuna i ajustada, no feia res més que confirmar una conseqüència que ja sortia d'allò abans explicat; i no parlem de la vivacitat dels judicis orals que portava, amb profusió, moltes vegades per accidents de circulació: semblava que es tornés a viure a la sala el que havia passat a la carretera o al carrer, i tot amb senzillesa, precisió, claredat, intel·ligència; és com si alhora exsudés un torrent de convicció.

I després a casa seva, al seu despatx, els interdictes, els declaratius, els procediments de cognició o incidentals d'arrendaments, o la reposició i el contenciós administratiu, ho feia tot; perquè la seva activitat arrelava directament en el client o en el client —amic, vivia els seus problemes, i per tant feia de tot, amb el coneixement general i detallista d'un advocat de poble, la visió àmplia, ponderada i més condescendent d'un home de ciutat, la ciència d'un catedràtic, i l'esperit d'un lluitador, com un soldat, persistent, incisiu, incansable, batallador. El centre aglutinador no era la finca, el crèdit, la servitut, l'expropiació; més que assumptes tenia clients, clients decents, que eren subjectes actius o passius d'assumptes. I servia a l'home, al client, als amics.

El lletrat Xiol, manifestant una vegada més, l'entrega profunda i abnegada, però alhora tan espontània i natural, com no volguent-se fer notar, l'any 1937, en plena guerra civil espanyola, formà part valerosa i voluntàriament d'aquella Junta de Govern que vetllà i lluità per la independència del Col·legi i per l'assistència i la protecció als advocats, abstracció feta de la seva ideologia política. Les actes d'aquell període mostren indagacions, lícites gestions, intercessions, preocupació per diversos advocats que passaven dificultats, i pel Col·legi.

Més endavant, formà part de la Junta de Govern, una altra vegada, l'any 1953 i serví, amb igual esperit al Col·legi, amb aquella modèstia i espontaneïtat que delatava la més pura i autèntica voluntat de servir, servint i no servint-se de l'autoritat que ostentava.

Era un home actiu, molt actiu, disciplinat i entregat a la seva feina. I era un home lleial, molt lleial, a Déu, a la seva professió, als amics, i amb amor profund a la seva família. I com que tot aquest actuar, tributari de la seva manera d'ésser, responia a una jerarquia de principis ben sedimentada i practicada, estava segur de si mateix, no li calia vanagloriar-se ni fer protestes de dignitat, sapiència o po-

der, i d'una manera natural molt natural, sense cap esforç, i sense ser-li tampoc possible fer-ho d'una altra manera, era profundament humil, autènticament humil, per això era molt gran.

La seva placa de la porta del replà de l'escala d'entrada al seu despatx, deia simple i exclusivament Xiol; absolutament res més.

Ell, que sabia de disciplina, de lluita i d'habilitat, que era prim, però fort i ple de salut després de superar com hem dit una aleshores greu malaltia de l'aparell respiratori va ésser futbolista. Lluïa amb orgull el n.º 11 (extrem esquerre) a l'equip de futbol de la Universitat; ja més gran, la tarda dominical del futbol, i l'assistència dominical a les Corts o al Camp Nou quan tocava, era si no tan important, tan respectada com la missa, que ell, bon catòlic per la seva fe, la seva caritat i les seves obres, tan respectava. Va ésser de la Junta del Barcelona F.C. i després del comitè de competició, formà part també de la directiva del F.C. Granollers, i com a tal, delegat a la Federació Catalana. Anaren molts a marejar-lo, o a demanar-li benvolença per l'excés de zel d'algun jugador, per alguna que altra reprobació fins i tot física dirigida a l'àrbitre per un directiu o per l'afició. En Xiol amb els seus ulls bellugadissos, brillants, que arribaven fins a veure de seguida el fons de l'ànima de l'interlocutor, amb la major naturalitat, sincerament, deia el que creia, sense fer mai ni de perdonavides, ni de concedent esforçat. Amb suavitat, deia, «és que això és molt gros», i no es pot abonar, no es pot abonar... I tothom comprenia el que s'havia de fer i havia de passar el que esqueia, amb naturalitat en el seu just punt, sense encruelir-se, ni incórrer en injustícia per debilitat.

Va ésser un bon marit. Va conèixer a la seva dona al casino de Granollers; ella era una noia de Barcelona que estiujava en un immoble que la seva família gaudia entre Les Franqueses i Llerona. Bons catòlics tots dos, van ésser uns esposos exemplars i excelents. Va estimar i ser estimat per la seva dona i pels seus set fills, i quan una néta va sortir d'un llarguíssim i angoixós coma profund, tan sols obrir els ulls el primer que ella va dir, va ser: «hola, avi». Això era un profund toc d'orgull, lluminós i reconfortant, per aquest home savi, laboriós i humil, bon catòlic, que ja ha arribat a la casa del Pare.

Mai feia vacances, en tot cas, allargava a l'estiu els caps de setmana. Només una vegada, el seu fill gran, va poder aconseguir que el Sr. Xiol i la seva dona, s'apuntessin a un viatge organitzat a Mèxic. Van ser les úniques vacances de la seva vida. Però quan va arribar a Mèxic, el fill d'un client (ja difunt) del Sr. Xiol, l'esperava a l'aeroport. Es presentà i li digué: «Perdoni, però si el meu pare fos aquí, voldria ajudar-lo i acollir-lo com vostè es mereix, es va portar tan bé amb el meu pare.»

I el fill d'aquell client era un veritable potentat. El Sr. Xiol, va fer el viatge per l'interior de Mèxic, amb un jet particular, que va restar sempre a la seva disposició. El Sr. Xiol, mai ho deia. Però va ocórrer. Així l'estimaven els seus clients, encara que no tots podien obsequiar-li com el descendent resident a Mèxic.

Lleialtat immensa als amics. Els actes de lleialtat eren infinits. Un exemple com a mostra. Quan el Dr. Pi Sunyer va triomfar espectacularment guanyant l'elecció, a un dels Degans més grans i eficients de la història del nostre Col·legi, aquest Degà vençut, va dimitir dignament anticipant la seva cessació en el càrrec. En Xiol formava part de l'equip que va accedir a la Junta amb el dimissionari. En Xiol, va voler acompanyar al Degà vençut, i així va fer-ho amb silenci, com excusant-se, i amb afecte i respecte per a tots; també va dimitir.

Post mortem l'escola de pràctica jurídica de Granollers era inaugurada i distingida amb el nom d'*Escola de Pràctica Jurídica Joan Me Xiol Gasset*, pel Degà FONT; l'executòria professional, exemplar, del finat, servirà d'exemple a aquells futurs advocats, que així sabran (com profetitzà el Magistrat Gimeno i com sabé i ens ensenyà Xiol amb la seva obra) que el Dret, aflora a la vida, com a conseqüència de la interacció entre el «factum» i la norma, la intel·lecció del conjunt, i l'art creador de trobar la solució justa del cas específic dintre dels límits de la legalitat formal, degudament interpretada i si cal integrada.

De'n Xiol, es podrà dir sempre allò que Ulpia (D. I, 1.1.1) atribuï al gran jurista: que convertí la seva vida en un autèntic sacerdocí, afanant-se en fer bons als homes, cultivant la justícia, separant allò just d'allò injust, i aquest gran servei als homes i a la societat, el va prestar amb generositat i abnegació lluitant amb la paraula oral i escrita, la més noble de les armes, com proclamaren els Emperadors Lleó i Antemi (Cod. II, 7, 14) els quals afirmaven que no sols militen els soldats amb les seves espases i cuirasses, sinó els advocats, amb la força de la seva gloriosa paraula («Non enim solos nostro imperio militare credimos illos, qui gladiis clypeis et thoracibus nittuntur, sed etiam advocatos»). Així, en fi, amb aquesta excelsa exemplaritat el Sr. Xiol ha honrat a la professió, i a aquesta Acadèmia; i els ha honrat, amb els seus fets, amb la seva executòria, amb la seva vida.